

L'exili científic republicà

Cap a finals dels anys 1930 centenars de científics de l'estat espanyol marxaren a l'exili. Quines implicacions van tenir aquests esdeveniments sobre la ciència espanyola i internacional?

EL EXILIO CIENTÍFICO REPUBLICANO

JOSEP L. BARONA (ED.)

427 PÀGINES / 978-84-370-7831-1 / 35 EUROS

PUV, VALÈNCIA, 2010

En els últims anys s'ha fet un esforç important des de diferents estaments de la societat tant per recuperar la memòria com per analitzar els esdeveniments ocorreguts a l'estat espanyol al llarg dels anys trenta del passat segle xx. Resultaria realment difícil referir-se de manera detallada a la gran disparitat d'iniciatives que s'han impulsat en aquest sentit. Però possiblement estarem d'acord què entre les aproximacions considerades fins el moment, aquelles que han centrat la seua anàlisi en l'impacte que va tenir la ruptura propiciada per l'alçament feixista de 1936 sobre l'activitat científica no han estat particularment majoritàries.

El exilio científico republicano contribueix de manera decidida a omplir aquest buit en la història recent de la ciència espanyola. Sense ser, clar està, la primera obra que es refereix a aquesta qüestió, és sens dubte una de les que ho fan amb una major profunditat. El llibre col·lectiu pren com a punt de partida

el congrés internacional «El exilio científico republicano. Un balance histórico 70 años después» celebrat al Palau Cerveró (València) el novembre del 2009. Aquella trobada va agrupar a gran part dels màxims especialistes i va propiciar la confluència d'anàlisis i perspectives ben diverses per tal d'avaluar de manera més completa les dimensions de la ruptura de 1939. Aquesta disparitat d'anàlisis i perspectives ha estat traslladada al llibre per donar un resultat altament satisfactori.

El exilio científico republicano parteix d'una valoració de l'important projecte reformador que s'havia impulsat a la Península Ibérica a partir de començaments del segle xx. Aquest projecte reformador va donar lloc a l'anomenada Edat de Plata de la ciència espanyola, amb la qual emergiren nous centres d'investigació i la comunitat científica espanyola va establir noves connexions internacionals per superar el retard tants cops denunciats al si de la polèmica de la ciència espanyola. Aquest context il·lusionant va rebre, però, un cop fatal amb el final de la Guerra Civil. Les principals institucions per a la promoció de la recerca científica com la Junta para la Ampliación de Estudios o l'Institut d'Estudis Catalans van deixar de ser operatives i centenars de científics, tot incloent experts internacionals de primera línia, van

haver de marxar a l'exili o patiren les penúries de l'exili interior. Així queda reflectit en aquesta obra.

El llibre inclou un text introductori del coordinador de l'obra, J. Ll. Barona, i més d'una vintena de texts preparats per bona part dels participants al congrés de València. Els texts inclouen en la seua majoria una aproximació biogràfica amb la qual recuperar de l'oblit la contribució dels científics que van haver de patir aquell terrible desenllaç. La major part d'aquests són presentats per especialistes però també s'hi inclouen alguns testimonis de familiars que complementen els primers. Però el llibre no es limita a aquesta tasca. A més a més inclou originals aproximacions que ens permeten obtenir una representació més completa de: l'important contribució que realitzaren els exiliats en els estats receptors; el biaix de gènere en el restabliment professional dels exiliats; les interessants iniciatives impulsades pels exiliats per tal de mantenir una potencial comunitat científica espanyola en l'exili, etc. L'anàlisi d'aquesta darrera qüestió ha propiciat, d'altra banda, la preparació d'un cd que acompanya el llibre i que inclou els exemplars de la principal publicació impulsada pels exiliats, la revista *Ciencia*.

□ Ximo Guillem Llobat
Lletres Valencianes, n° 29